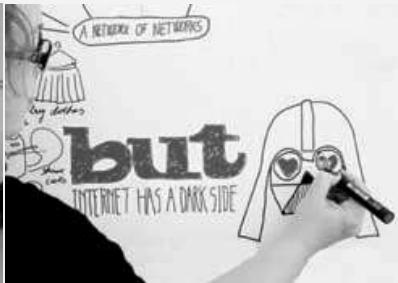

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

ΕΝΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ
ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΜΙΣΟΥΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΜΕΣΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ιδιότητα του πολίτη εκφοβισμός εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα
εχθρικότητα ανεκτικότητα υπευθυνότητα αντιαθιγγανισμός αλληλεγγύη
ξενοφοβία δικαιοσύνη έγκλημα σεβασμός σεξισμός διαφορετικότητα ρατσισμός
ειρήνη εθνικισμός προκατάληψη συμμετοχή αντισημιτισμός ισότητα ομοφοβία
ασφάλεια αξιοπρέπεια ισλαμοφοβία ελευθερία διάκριση δημοκρατία μίσος

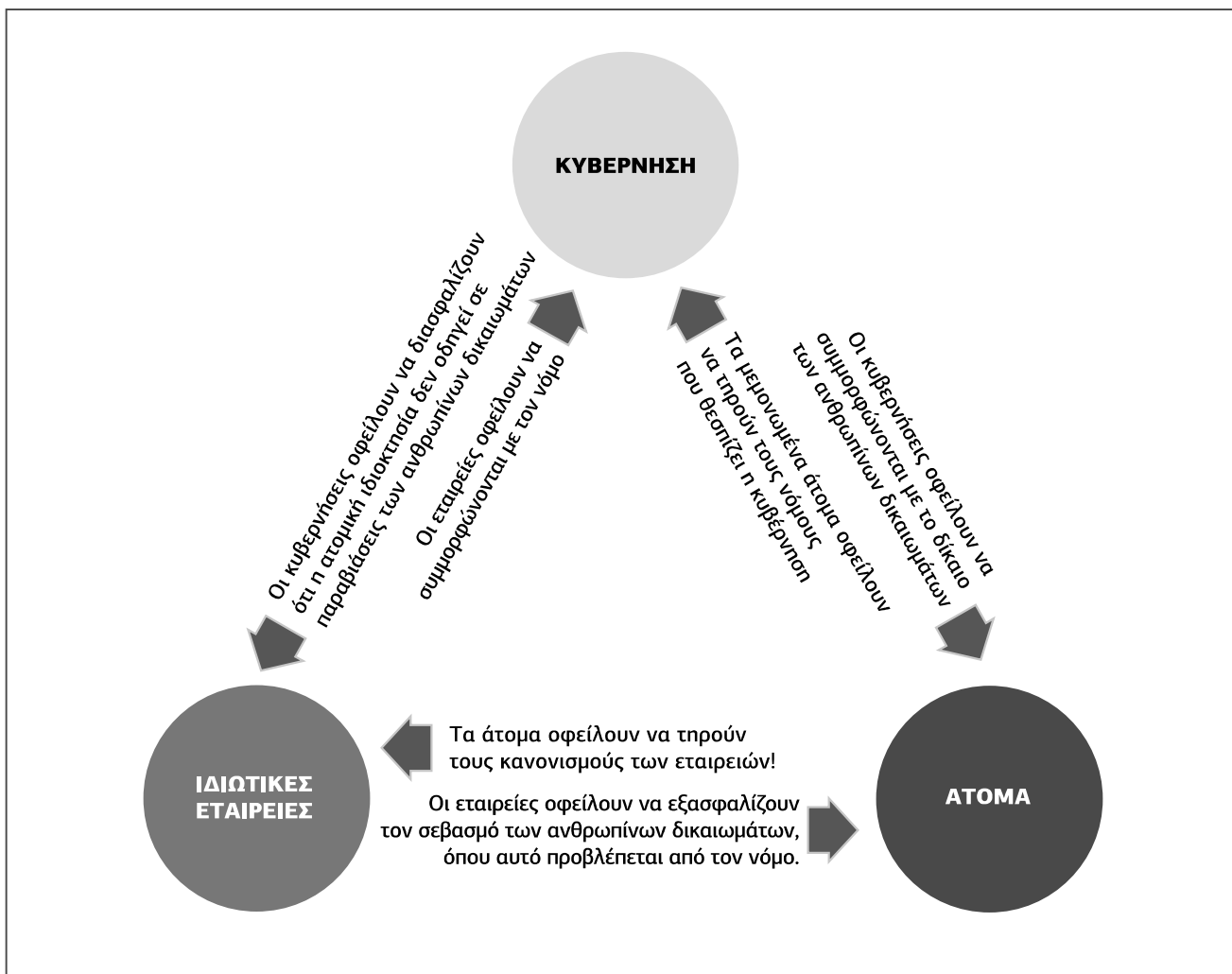

NO HATE
SPEECH
MOVEMENT

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Ας μην ξεχνάμε: Το γεγονός ότι υπάρχουν σχετικά λίγοι νόμοι που να διέπουν τη διαδικτυακή έκφραση δε σημαίνει ότι οι άνθρωποι ενθαρρύνονται να λένε και να κάνουν ό,τι θέλουν! Το διαδίκτυο θα γίνει ό,τι αποφασίσουν να το κάνουν οι χρήστες του διαδικτύου και οι νέοι/νέες θα πρέπει να μπορούν να επηρεάσουν την έκβαση αυτή όσο μπορεί και οποιοσδήποτε άλλος!

ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Το διαδίκτυο ως επί το πλείστον ανήκει σε ιδιωτικές εταιρείες και ελέγχεται από αυτές. Αυτό καθιστά πιο περίπλοκη την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αφού τα ανθρώπινα δικαιώματα στην ουσία είναι κανόνες για κυβερνήσεις και όχι για ιδιωτικές εταιρείες. Εάν ένα εμπορικό κέντρο ή ένα νυχτερινό κέντρο θέλει να απαγορέψει στους ανθρώπους να φοράνε τζιν, να διαμαρτύρονται ή να μοιράζουν ενημερωτικά φυλλάδια για μια άλλη εταιρεία, παρότι όλα αυτά είναι μορφές έκφρασης, δεν μπορεί κανείς να επικαλεστεί την ελευθερία της έκφρασης ως λόγο για να προσφύγει εναντίον τους στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων! Με τον ίδιο τρόπο, οι ιδιωτικές εταιρείες μπορούν σε μεγάλο βαθμό να θέσουν τους κανόνες που πρέπει να τηρούν οι άνθρωποι που χρησιμοποιούν μέρη του διαδικτύου που ανήκουν σε αυτές. Εάν σε κάποιον δεν αρέσουν οι κανόνες μπορεί να διαμαρτυρηθεί, αλλά η υπέρτατη «ποινή» είναι απλά να μη χρησιμοποιεί την υπηρεσία.

Ωστόσο, αυτό δε σημαίνει ότι τα μέρη του κόσμου που ανήκουν σε ιδιωτικές εταιρείες, συμπεριλαμβανομένου και του διαδικτύου, δε διέπονται από τους νόμους των ανθρωπίνων δικαιωμάτων! Τα ανθρώπινα δικαιώματα επιβάλλουν (τουλάχιστον) δύο διαφορετικά είδη υποχρεώσεων στις κυβερνήσεις:

1. Θέτουν όρια στο τι επιτρέπεται ενεργά να κάνουν οι κυβερνήσεις, για παράδειγμα δεν επιτρέπεται να απαγορεύουν κάθε πολιτική διαφωνία, να προβαίνουν σε βασανιστήρια ή να στερούν από κάποιον την ελευθερία του άνευ βάσιμου λόγου.
2. Υποχρεώνουν τις κυβερνήσεις να αναλαμβάνουν θετική δράση, ώστε να διασφαλίζουν την ορθή προστασία των δικαιωμάτων. Αυτό μπορεί να μεταφράζεται σε ψήφισμα νόμων που απαγορεύουν τη διάκριση, που εξασφαλίζουν ότι οι βίαιες πράξεις διώκονται (και τιμωρούνται) ή ότι τα θύματα θα έχουν την κατάλληλη προστασία.

Με άλλα λόγια, και οι κυβερνήσεις οφείλουν να εξασφαλίζουν ότι οι «ιδιωτικοί» χώροι δεν οδηγούν σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στη θεωρία, η ασφάλεια των ατόμων στους «ιδιωτικούς χώρους» του διαδικτύου, αποτελεί ευθύνη των κυβερνήσεων στον ίδιο βαθμό, όσο και σε οποιοδήποτε μέρος του «πραγματικού» κόσμου. Στην πράξη, οι κυβερνήσεις επεμβαίνουν πολύ λιγότερο στον «εικονικό» κόσμο από ό,τι κάνουν στον «πραγματικό» κόσμο.

Επιπλέον, η διάκριση ανάμεσα σε ιδιωτικό και δημόσιο χώρο είναι συγκεχυμένη και χρήζει συζήτησης. Δεν ανήκουν όλοι οι ιστότοποι σε ιδιωτικές εταιρείες, αλλά, ακόμα και όταν ισχύει αυτό, το θέμα της υποχρέωσης λογοδοσίας παραμένει σημαντικό. Ένα κοινωνικό δίκτυο που ενώνει 500 εκ. ανθρώπους μπορεί να είναι μια αμιγώς ιδιωτική επιχείρηση;

Η εκστρατεία No Hate Speech Movement απαντάει στο αίτημα εκπροσώπων φορέων νεολαίας στο Συμβούλιο της Ευρώπης να καθιερωθεί το διαδίκτυο ως δημόσιος χώρος, με ενδιαφέροντα που υπερβαίνουν κατά πολύ τα συμφέροντα των εταιρειών διαδικτύου.

ΑΜΕΣΟΣ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ

Οι χειρότερες εκφράσεις ρητορικής μίσους αποτελούν από μόνες τους μια μορφή μίσους, καθώς και κατάχρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ρητορική μίσους αποξενώνει, περιθωριοποιεί και υπονομεύει την προσωπική αξιοπρέπεια, συχνά εκείνων που είναι ήδη ευπαθείς με άλλους τρόπους. Σε περιπτώσεις εξατομίκευσης του στόχου της ρητορικής μίσους, π.χ. σε περιστατικά κυβερνοεκφοβισμού, η ρητορική μίσους μπορεί επίσης να αποτελεί παραβίαση του δικαιώματος σε προσωπική ζωή, καθώς και απάνθρωπη και υποτιμητική μεταχείριση. Ούτως ή άλλως, η ρητορική μίσους υπονομεύει την αυτοπεποίθηση, την αξιοπρέπεια και την ασφάλεια οποιουδήποτε ταυτίζεται με ομάδες που στοχοποιούνται από τη ρητορική μίσους.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΜΙΣΟΥΣ

Όπου δεν υπάρχει αντίσταση στη ρητορική μίσους, οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εντείνονται: τα αρνητικά στερεότυπα διαδίδονται σε όλη την κοινωνία, ομάδες περιθωριοποιούνται και απομονώνονται ολοένα και περισσότερο, οι συγκρούσεις και η ρήξη μεγαλώνουν και, όσο δοκιμάζονται τα νέα όρια, τόσο πληθαίνουν οι ύβρεις ή απειλές. Στις χειρότερες περιπτώσεις, η ίδια η έκφραση αρχίζει να ταυτίζεται με σωματική κακομεταχείριση. Η ρητορική μίσους μπορεί να οδηγήσει σε εγκλήματα μίσους, εμπλέκοντας έτσι τα ανθρώπινα δικαιώματα που αφορούν την προσωπική ασφάλεια και προστασία. Τα εγκλήματα μίσους, συμπεριλαμβανομένης της γενοκτονίας, πάντα συνοδεύονται από ρητορική μίσους. Δεν προκαλεί κάθε ρητορική μίσους εγκλήματα μίσους, αλλά κάθε έγκλημα μίσους πάντα εσωκλείει ρητορική μίσους.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

Οι δράσεις που γίνονται για να καταπολεμήσουν τη ρητορική μίσους επίσης εμπλέκουν κάποια ανθρώπινα δικαιώματα, αφού η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, όπως άλλωστε και η ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Οι άνθρωποι που κατηγορούνται ότι προάγουν μίσους συχνά προσφεύγουν σε αυτά ακριβώς τα δικαιώματα.

Η ορθή κατανόηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να βοηθήσει στην επίλυση αυτής της φαινομενικής αντίθεσης. Μια βασική πρόκληση για κάθε προσπάθεια καταπολέμησης της ρητορικής μίσους είναι η ικανότητα εύρεσης της βέλτιστης ισορροπίας ανάμεσα στη διασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης και στην ταυτόχρονη προστασία άλλων δικαιωμάτων, που μπορεί να διακυβεύονται από τις πιο βίαιες μορφές της.

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΟΥΜΕ ΤΗ ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΜΙΣΟΥΣ

Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα παρέχει ένα ισχυρό εργαλείο για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο, καθώς αναπτύσσει τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τη στάση ζωής των νέων, ώστε να αντισταθούν στη ρητορική μίσους, μέσα από μια προσέγγιση που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτή η προσέγγιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όχι μόνο καλλιεργεί την ενσυναίσθηση και τον σεβασμό προς τους άλλους, αλλά ενθαρρύνει επίσης την ενεργή συμμετοχή και την αίσθηση κάποιου ότι αποτελεί φορέα ατομικής δράσης.

Περισσότερες πληροφορίες για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα μπορείτε να βρείτε στο Κεφάλαιο 4 του Compass: www.coe.int/compass

ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Επίσης, πολλές χώρες έχουν εντάξει στην εθνική τους νομοθεσία δικλείδες προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όπου συμβαίνει αυτό, εάν προκύψει παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μπορεί να εκδικαστεί στα εθνικά δικαστήρια.

ΤΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΕΧΟΥΜΕ;

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΜΙΣΟΥΣ

Τα ανθρώπινα δικαιώματα συνδέονται με τη ρητορική μίσους σε πολλά και διαφορετικά επίπεδα:

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΑΙΤΙΑ

Η ρητορική μίσους τροφοδοτείται από αρνητικά στερεότυπα, που θεωρούν κάποιες ομάδες ή άτομα κατώτερα, διαφορετικά και λιγότερο άξια σεβασμού. Τα ανθρώπινα δικαιώματα αντιλαμβάνονται τους ανθρώπους ως ίσους ενώπιον των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ισότιμα άξιους σεβασμού. Η αρχή της μη διάκρισης είναι θεμελιώδης. Η καλλιέργεια του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ένας τρόπος να εξασφαλίσουμε ότι οι στάσεις ζωής που οδηγούν σε ρητορική μίσους δε θα έχουν περιθώριο να αναπτυχθούν.

ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ Ο ΝΟΜΟΣ

Τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν ενσωματωθεί σε διάφορα νομικά συστήματα, εγείροντας υποχρεώσεις για τις κυβερνήσεις σε πολλά επίπεδα. Τα βασικά όργανα προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και μερικά από τα δικαιώματα που καλύπτουν, εμφανίζονται στο σχεδιάγραμμα της σελίδας 178.

ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

Τα **Ηνωμένα Έθνη** (ΟΗΕ) έχουν καταρτίσει συμβάσεις περί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπου ορίζονται οι υποχρεώσεις των κυβερνήσεων έναντι των ατόμων. Οι πιο σημαντικές είναι:

- Η **Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα** του ΟΗΕ (ΟΔΑΔ). Η ΟΔΑΔ συντάχθηκε το 1948, αμέσως μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Έχει γίνει δεκτή από κάθε κυβέρνηση ανά τον κόσμο και ορίζει τα βασικά δικαιώματα και τις θεμελιώδεις αρχές που εντοπίζονται σε όλες τις μεταγενέστερες συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Το **Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα** (ICCPR) υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1966. Επεκτείνει πολλά από τα δικαιώματα που αναφέρονται στην ΟΔΑΔ.
- Το **Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα** (ICESCR) υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση ταυτόχρονα με το ICCPR. Καλύπτει τα εναπομείναντα δικαιώματα της ΟΔΑΔ.

Όλες οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις έχουν δεχτεί να σέβονται, να προστατεύουν και να ασκούν τα δικαιώματα που περιλαμβάνει ο Διεθνής Χάρτης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Έχουν επίσης υπογράψει διάφορες άλλες διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως είναι η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

ΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν θεσπίσει και επιβλέπουν το Συμβούλιο της Ευρώπης και, σε μικρότερο βαθμό, η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι δύο βασικότερες συνθήκες κατανέμουν μεταξύ τους τα δικαιώματα της ΟΔΑΔ με τρόπο παρόμοιο με των δύο προαναφερθέντων Διεθνών Συμβάσεων, παρότι οι ευρωπαϊκές συμβάσεις υιοθετήθηκαν προγενέστερα

- Η **Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου** υιοθετήθηκε το 1953 και εμπεριέχει περίπου τα ίδια δικαιώματα με το ICCPR. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ιδρύθηκε το 1959, με στόχο να επιβλέπει την τήρηση της Σύμβασης από τα κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης.
- Ο **Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης** υιοθετήθηκε το 1961 και περιλαμβάνει δικαιώματα σχεδόν πανομοιότυπα με εκείνα που αναγράφονται στο ICESCR. Ο σεβασμός των δικαιωμάτων αυτών επιτηρείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων, η οποία εξετάζει εκθέσεις που υποβάλλουν οι κυβερνήσεις (ενίοτε και άλλοι φορείς, όπως σωματεία και λοιποί ΜΚΟ).

5.2 ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα.

Άρθρο 1, Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Τα ανθρώπινα δικαιώματα συνδέονται με τη ρητορική μίσους με διάφορους τρόπους. Από νομικής άποψης, κάποια ανθρώπινα δικαιώματα μπορεί να διακυβεύονται τόσο από συγκεκριμένα περιστατικά ρητορικής μίσους, όσο και από απόπειρες απαγόρευσης ή περιορισμού της. Από άποψη συμπεριφορών και αξιών, σχεδόν κάθε ρητορική μίσους πηγάζει από στάσεις ζωής που ενέχουν ρατσισμό ή διάκριση, στοιχεία που αμφότερα αποτελούν πρόβλημα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Όσον αφορά την παιδεία, με την ευρύτερη έννοια, τα ανθρώπινα δικαιώματα παρέχουν ένα από τα αποτελεσματικότερα πλαίσια για την κατανόηση και την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.

Στην παρούσα ενότητα υπάρχουν βασικές πληροφορίες για τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τον τρόπο εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε περιστατικά ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. Σε άλλες ενότητες γίνεται μνεία συγκεκριμένων δικαιωμάτων που συνδέονται πιο άμεσα με τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ;

Βασικά στοιχεία

- Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι διεθνώς αποδεκτά πρότυπα, που έχουν βασιστεί σε μια σειρά οικουμενικών αξιών, επί των οποίων έχουν συμφωνήσει όλα τα κράτη ανά τον κόσμο.
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα βασίζονται στην ιδέα ότι όλοι οι άνθρωποι αξίζουν σεβασμό και ότι κανείς δε θα πρέπει να υποφέρει σε τέτοιο βαθμό ώστε να αισθάνεται κατώτερος από άνθρωπος. Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι στο θέμα αυτό: η αξιοπρέπεια τους πρέπει να αντιμετωπίζεται ως θεμελιώδης αξία.
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν ενσωματωθεί στο διεθνές δίκαιο και άρα ορίζουν υποχρεώσεις για τις κυβερνήσεις ανά τον κόσμο. Οι κυβερνήσεις φέρουν την υποχρέωση να διασφαλίσουν ότι καλύπτονται οι βασικές ανάγκες κάθε ατόμου, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης για προσωπική αξιοπρέπεια.
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν εξασφαλίζουν μια ζωή πολυτέλειας, ελεύθερη από κάθε πόνο ή βλάβη. Παρέχουν ένα σημείο αναφοράς, μια βάση ελάχιστων προϋποθέσεων, που προσδιορίζουν τι απαιτείται, ώστε οι άνθρωποι να διάγουν ζωή με αξιοπρέπεια.
- Τα περισσότερα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν να υποστούν περιορισμούς υπό συγκεκριμένες συνθήκες, εφόσον αυτό είναι απαραίτητο για να προστατευθούν τα δικαιώματα άλλων ή εφόσον είναι απαραίτητο για την κοινωνία εν γένει. Κάποια ανθρώπινα δικαιώματα, όπως είναι το δικαίωμα στη ζωή και το δικαίωμα της ελευθερίας από απάνθρωπη και υποτιμητική μεταχείριση, δεν μπορούν να δεχτούν περιορισμούς ποτέ.